

Proefkatern **VAN WOORDEN WETEN**

**Methode voor woordenschatvergroting
voor jongeren van 12 tot 18 jaar**

CEFR B1→B2

Fros van der Maden

Dit boek is van:

Edutekst

Docenten kunnen de gratis docentenhandleiding bij *Van woorden weten* aanvragen via:
info@edutekst.eu

Omslagontwerp	Pol van Rijn
Technische steun en adviezen	Frans van Rijn Pol van Rijn
Druk Distributie	Erenstein, Groningen Erenpack, Groningen
Tekstcorrectie	Frans van Rijn
ISBN	9789083018508

Copyright 2019 Edutekst

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden opgeslagen
of vermenigvuldigd op welke wijze dan ook, zonder uitdrukkelijke toestemming
van de uitgever.

Inhoud

Hoe werk je met <i>Van woorden weten</i> ?	4
Les 1 Relaties tussen woorden	5
Les 2 Woordraadstrategieën	11
Les 3 Woordenboeken	18
Les 4 Internationale woorden	23
Les 5 'De' of 'het'?	31
Les 6 Spelling	38
Les 7 Samenstellingen	44
Les 8 Afleidingen	50
Les 9 Betekenis	57
Les 10 Synoniemen	63
Les 11 Tegenstellingen	69
Les 12 Homoniemen	76
Les 13 Werkwoordcombinaties 1	82
Les 14 Werkwoordcombinaties 2	88
Les 15 Werkwoordcombinaties 3	94
Les 16 Spreekwoorden en uitdrukkingen	100
Les 17 Signaalwoorden en verwijswoorden	107
Les 18 Spreektaalwoorden en schrijftaalwoorden	113
Les 19 Schooltaalwoorden en vaktaalwoorden	119
Les 20 Valse vrienden	128
Hoe blijf ik nieuwe woorden leren?	135
Verklarende woordenlijst van gebruikte termen	136
Illustraties	140

Hoe werk je met *Van woorden weten*?

- Lees de uitleg hieronder goed door.

Wat leer je?

In deze methode leer je manieren om sneller en gemakkelijker nieuwe woorden te begrijpen en onthouden.

Lessen

Elke les bestaat uit A, B, C en D:

- A en B uitleg en opdrachten
- C leestekst of woordspel
- D schrijfo opdracht

Opdrachten

Opdrachten herken je aan onderstaand symbool:

Nakijken

Vraag, als je klaar bent met een les, het antwoordblad aan je docent. Je kijkt de les

zelf na. Als je ergens veel fouten in hebt, vraag dan hulp aan je docent.

Feedback

Lever je schrijfo opdracht (D) in bij de docent en vraag om feedback.

Per twee lessen een korte toets

Als je klaar bent met twee lessen, lees je ze nog een paar keer rustig door. Daarna vraag je de toets aan de docent en maak je hem. Er zijn in totaal tien toetsen.

Tips

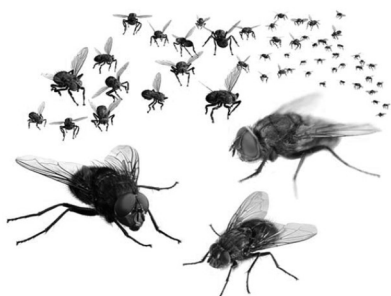
Na de laatste les lees je tips voor hoe je, als je dit boek hebt doorgewerkt, verder kunt gaan met het vergroten van je woordenschat.

Lijst met uitleg van termen

Achterin het boek is een alfabetische lijst met de termen die in de lessen gebruikt worden. Per term vind je een korte uitleg, een voorbeeld en soms een afkorting. Gebruik deze lijst tijdens het uitvoeren van de opdrachten om snel op te zoeken wat een term betekent.

Veel succes gewenst!
Fros van der Maden

Les 1 Relaties tussen woorden

A Woordfamilies

Woorden staan niet op zichzelf. Ze hebben allerlei relaties met andere woorden. Als je die relaties herkent, dan helpt jou dat om nieuwe woorden te begrijpen en onthouden. Zo kun je bijvoorbeeld veel hebben aan **woordfamilies**: groepen woorden die op elkaar lijken. Soms lijken de woorden in zo'n familie zelfs als twee druppels water op elkaar:

- a Deze *voetbal* is gemaakt van echt leer.
- b Bij welke club *voetbal* jij?

- 1 Wat is het verschil tussen het woord *voetbal* in deze twee zinnen?

Inderdaad, de **woordsoort** is anders.

In zin a is *voetbal* een woord voor een ding: een **zelfstandig naamwoord (zn)**.

In zin b is *voetbal* iets wat je doet met een bal: een **werkwoord (ww)**.

- 2 Markeer de werkwoorden in de volgende zin:

Als *vliegen* achter *vliegen vliegen*, *vliegen vliegen vliegen* achterna.

De meeste woorden in woordfamilies lijken maar gedeeltelijk op elkaar.

De woorden in het kader hieronder horen bij woordfamilies van 'spelen' en 'leren'.

De woordsoorten zijn zelfstandig naamwoord, werkwoord en **bijvoeglijk naamwoord (bn)**: een woord dat extra informatie geeft over een zelfstandig naamwoord, zoals *mooi* of *groot*.

- 3 Zet de woorden in het schema. Van elke woordsoort zijn er twee per familie.

voorspelen	leerling	spelende	woordspeling
toneelspelen	spel	doorleren	leergierig
lerares	speels	leerzaam	afleren

woordsoort	woordfamilie van <i>spelen</i>		woordfamilie van <i>leren</i>	
ww	1	2	7	8
zn	3	4	9	10
bn	5	6	11	12

- **4** Vul de zes woorden uit de woordfamilie van *spelen* in. Pas zo nodig de vorm aan.
Vul eerst de woorden in die je zeker weet. Gebruik zo nodig je woordenboek.

- 1 Schaken vind ik het mooiste van de wereld.
- 2 Jonge katten zijn vaak erg
- 3 De leerlingen luisteren goed terwijl de muzikleraar het pianostuk
- 4 Een is een grapje met woorden.
- 5 Sara houdt van Ze doet een cursus in een theater.
- 6 Op zomeravonden hoor je op straat soms kinderen naar elkaar roepen.

- **5** Vul de zes woorden uit de woordfamilie van *leren* in. Pas zo nodig de vorm aan.
Vul eerst de woorden in die je zeker weet. Gebruik zo nodig je woordenboek.

- 1 Mijn wiskunde heet mevrouw de Vries.
- 2 Een gewoonte aanleren is gemakkelijker dan hem
- 3 Masoud wil alles weten. Hij is enorm
- 4 Welke heeft het beste cijfer gehaald voor de toets?
- 5 Vrijwilligerswerk kan heel zijn.
- 6 Na haar studie geneeskunde wil Irina voor chirurg.

- **6** Maak zelf woordfamilies door woorden in het schema te schrijven.

startwoord	<i>werk</i>	<i>slaap</i>	<i>muziek</i>
bijvoeglijk naamwoord	werkloos		
zelfstandig naamwoord 1		de slaapkamer	
zelfstandig naamwoord 2			de muzikant

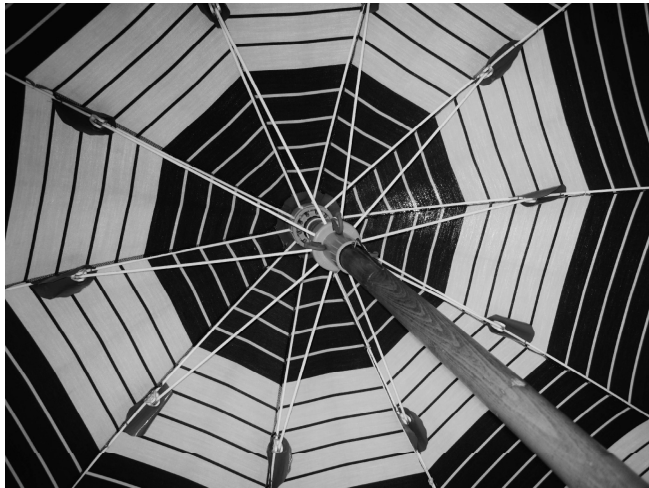
- **7** Maak een woordfamilie met het startwoord 'gaan':

uitgaan, weggaan,
.....
.....

- **8** Maak een woordfamilie met het startwoord 'vakantie':

het vakantiehuisje, de meivakantie,
.....
.....

B Verzamelwoorden

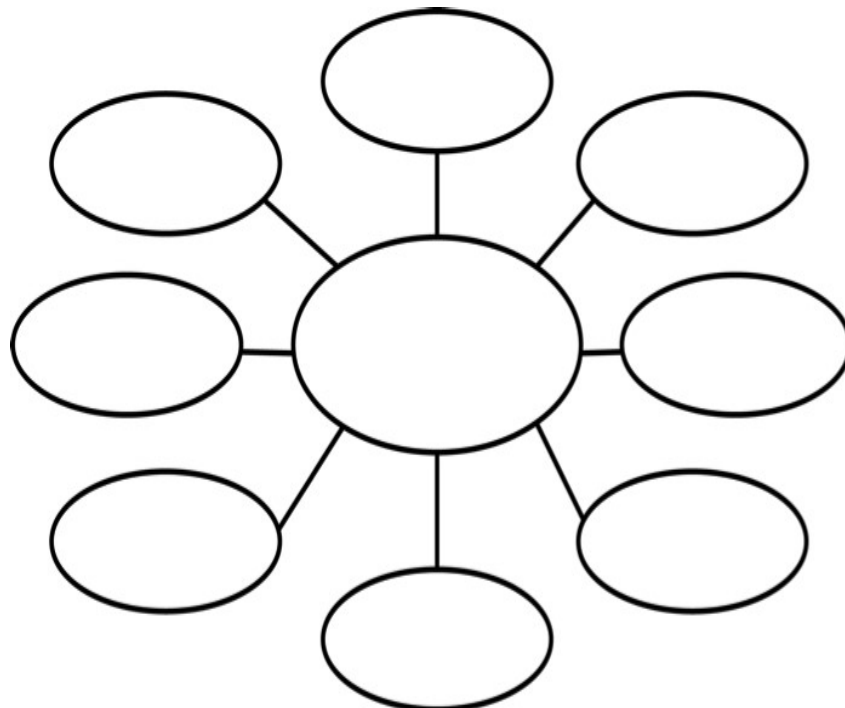

Woorden hebben niet alleen relaties door hun vorm, maar ook door hun betekenis. Met het woord *huis* bijvoorbeeld kun je verschillende gebouwen bedoelen: een flat, een eengezinswoning, een woonboot enzovoort. Zulke woorden onthoud je vaak als groep: allerlei soorten huizen. Woorden zoals *huis* noem je **verzamelwoorden**.

- 1 Welke andere woorden bij het verzamelwoord *huis* ken jij?

.....

- 2 Welke woorden ken je bij het verzamelwoord *meubels*? Schrijf *meubels* in het midden van het woordweb en schrijf eromheen zo veel mogelijk woorden.

In sportwinkels hangen vaak borden met verzamelwoorden. Zo zien de klanten snel waar ze bepaalde artikelen kunnen vinden. Welke artikelen vind je bij de borden met de volgende verzamelwoorden?

- 3 Schrijf minimaal vijf artikelen per vetgedrukt verzamelwoord op.

Buitensport: tent, slaapzak,

Zwemmen:

- 4 De tekst hieronder gaat over vogels die in steden leven.
- a Lees de tekst.
 - b Markeer acht woorden in de tekst bij het verzamelwoord 'stadsvogels'.
 - c Ken je nog andere 'stadsvogels'?
-

Stadsvogels

Sommige vogels wonen graag in de stad. Ze bouwen hun nesten in kerktorens en andere gebouwen, omdat ze voor hen op rotsen lijken. Het gaat bijvoorbeeld om soorten als de huismus, de spreeuw en de gierzwaluw.

Minder groen

De afgelopen jaren zijn helaas verschillende soorten minder of helemaal niet meer te zien in de Nederlandse steden. Zo zijn er bijvoorbeeld minder merels. Dat komt onder andere doordat tuinen vaak betegeld zijn. Er zijn daardoor minder bomen, struiken en planten: plekken waar vogels kunnen broeden en schuilen.

Nieuwe soorten

Toch komen er ook nieuwe soorten bij, zoals de reiger en de slechtvalk. Slechtvalken eten graag duiven, en er zijn duiven genoeg in de stad. In de hoge kantoorgebouwen op de Amsterdamse Zuidas wonen bijvoorbeeld veel slechtvalken.

Ook leven er tegenwoordig ijsvogels in de stad. Zij trekken naar de stad doordat de kwaliteit van het water in grachten en kanalen is verbeterd.

C Lezen Olympische sporten

- 1 Lees de tekst. Je mag een woordenboek gebruiken.

'Gamen hoort niet thuis op de Olympische Spelen'

- 1 **GANGNEUNG** – Snowboarden, skateboarden, surfen; met nieuwe sporten probeert het
2 Internationaal Olympisch Comité (IOC) jongeren te interesseren voor de Olympische
3 Spelen. Daarom was er woensdag een groot gametoernooi in het Zuid-Koreaanse
4 Gangneung, een van de locaties van de komende Winterspelen. Het IOC wil misschien
5 eSports gaan erkennen als sport. Dat is een eerste stap naar olympische deelname.
6
7 **Twee verschillende werelden**
8 Niet iedereen vindt deze erkenning een goed idee. "Sporten en gamen zijn twee totaal
9 verschillende werelden", zegt de Amerikaanse skiër Ted Ligety. "Fysieke sporten horen op de
10 Spelen, maar gamen hoort daar niet. Bij skiën zijn zware blessures heel normaal. Gamen is
11 vast geestelijk zwaar, maar de spelen gaan om lichamelijke prestaties."
12
13 **Fysieke prestaties**
14 Ook Michael Payne, die voor het IOC heeft gewerkt, vindt dat het bij de spelen om fysieke,
15 niet om mentale, prestaties gaat. "Daarom is schaken nooit geaccepteerd."
16 Gamers denken hier anders over. „Als sporters zien hoe we spelen, hoe we oefenen en hoe
17 we dagelijks trainen om beter te gamen, kunnen ze alleen maar respect hebben voor onze
18 inspanningen", zei de Algerijn Ilyes Satouri.

Naar: www.telegraaf.nl (7-2-2018)

- 2 Beantwoord de vragen.

1 Op welke vraag is de titel van de tekst een antwoord? Schrijf deze vraag op.

.....

2 Welke woorden horen bij het verzamelwoord 'nieuwe sporten' in r.1?

.....

3 Welk zn in alinea 2 hoort bij het ww 'erkennen' (r.5)?

4 Welk ww in alinea 3 betekent hetzelfde als 'erkennen'?

5 Welk woord in alinea 2 betekent hetzelfde als 'fysieke' in r.9?

6 Welk woord in alinea 3 betekent hetzelfde als 'geestelijk' in r.11?

7 Is het woord 'spelen' in r. 14 een ww of een zn?

8 En bij welke woordsoort hoort 'spelen' in r.16?

9 Welk woord in alinea 4 betekent hetzelfde als 'oefenen' in r.16?

10 Wat vind jij: moet het IOC gamen accepteren als officiële sport op de Olympische Spelen?
Schrijf je mening op. Leg uit waarom je dit vindt.

.....

D Zelf schrijven Mijn favoriete sport

Wat is jouw lievelingssport? Waarom juist deze sport? Wat is het doel en wat heb je nodig? Wat zijn de spelregels, met wie, waar en wanneer doe je deze sport?

- Schrijf een tekst over jouw favoriete sport. Probeer de nieuwe dingen die je geleerd hebt bij het schrijven te gebruiken. Laat je tekst lezen aan je docent als je klaar bent en vraag om feedback.

.....

.....

.....

.....

.....

Ben je klaar met deze les? Kijk nog één keer naar wat je hebt opgeschreven.
Klopt alles? Vraag dan het antwoordblad aan je docent en kijk alles na.
Als je veel fouten hebt, vraag dan hulp van je docent.
Begin daarna aan de volgende les.